

REKOMENDACIJOS MOKYKLOMS DĖL MEDIJŲ IR INFORMACIJOS RAŠTINGUMO INTEGRAVIMO

Medijų ir informacinio raštingumo integravimo galimybės, koordinavimas ir komandinis darbas mokykloje

Medijų ir informacinis raštingumas (MIR) gali būti sėkmingai ugdomas tose mokyklose, kuriose administracija, bibliotekininkai ir įvairių dalykų mokytojai aktyviai organizuoja MIR ugdymo veiklas kaip komanda. Tikslinga MIR ugdymo turinį įgyvendinti: a) kaip atskirą pasirenkamąjį modulį; b) kaip integruojamą programą į įvairius mokomuosius dalykus (lietuvių kalbą, pilietiškumo pagrindus, istoriją, geografiją, etiką, ekonomiką ir verslumą, informacines technologijas ir kt.); c) per klasės valandėles, popamokinę ar projektinę veiklą, taip pat neformalųjį ugdymą.

Rekomendacijose detalizuojama:

- I. MOKYKLOS ADMINISTRACIJOS, MEDIJŲ IR INFORMACINIO RAŠTINGUMO KOORDINATORIAUS VEIKLA
- II. BIBLIOTEKININKO VEIKLA INFORMACIJOS CENTRE
- III. MOKYTOJŲ PASIRENGIMAS UGDYTI MEDIJŲ IR INFORMACIJOS RAŠTINGUMĄ
- IV. MIR SU DALYKU INTEGRUOTAS MODULIS
- V. TARPDALYKINĖ MIR TEMŲ IR GEBĖJIMŲ INTEGRACIJA
- VI. MIR SU DALYKU INTEGRUOTOS PRADINIO IR PAGRINDINIO UGDYMO PAMOKOS
- VII. MEDIJŲ IR INFORMACIJOS RAŠTINGUMO INTEGRUOTO UGDYMO NAUDA

I. MOKYKLOS ADMINISTRACIJOS, MEDIJŲ IR INFORMACINIO RAŠTINGUMO KOORDINATORIAUS VEIKLA

✓ *Komandos subūrimas.* Administracijos iniciatyva, informavimas ir palaikymas labai svarbus skatinant mokytojų kolektyvą ugdyti medijų ir informacinį raštingumą. Siekiant tai kryptingai įgyvendinti rekomenduojama suburti aktyvią darbo grupę mokykloje, į komandą pakviesti susidomėjusius mokytojus – kalbų, dorinio ugdymo,

istorijos, pilietiškumo pagrindų, informacinių technologijų ir kitus. Bibliotekininkas taip pat yra vienas iš svarbiausių darbo partnerių kalbant apie medijų ir informacinio raštingumo ugdymą. Ši ugdytojų komanda gali išsirinkti koordinatorių – arba juo gali būti mokyklos administracijos atstovas.

Netgi jei koordinatoriumi nusprendžiama skirti kitą asmenį, pagal poreikį administracija dalyvauja tarpiniuose MIR komandos ar metodinių grupių pasitarimuose, vadovauja refleksijai, kurios iš veiklų ar integruotų pamokų buvo veiksmingos, įdomios, originalios, o mokytojus skatina dalytis gerąja patirtimi. Komanda gali įvertinti medijų ir informacijos raštingumo ugdymo patirtį pagal iš anksto sutartus kriterijus ir metodines rekomendacijas.

✓ *Strategija planuojant MIR kompetencijos integraciją į formalųjį ugdymą.* Administracija priima svarbius sprendimus, kelia strateginius mokyklos veiklos tikslus ir gali numatyti, nuo kurių mokslo metų laikotarpio ir kokioms klasėms sistemingai įtraukti medijų ir informacinio raštingumo kompetenciją į ugdymo planus, kiek skirti lėšų MIR veikloms vykdyti per apibrėžtą laikotarpį, kaip įgyvendinti atskirą modulį, pasirenkamąjį dalyką, konsultacijas, ugdomuosius projektus ar ugdymą netradicinėse aplinkose, išvykas ir kt.

Mokslo metų pradžioje gali būti inicijuoti MIR komandos ir dalykų metodinių grupių pasitarimai, susitarta dėl medijų ir informacinio raštingumo turinio ir metodikos įgyvendinimo būdų: suderinti ilgalaikius planus konkrečioms klasėms; pasiskirstyti temas ir potemes; suplanuoti integruotų pamokų tvarkaraščius, klasės auklėtojų valandėles ir t.t. Pavyzdžiui, dalykas: informacinės technologijos; 17 pamokų integruojama su MIR temomis ir derinama su lietuvių kalbos, užsienio kalbų, istorijos, dorinio ugdymo bei menų dalykų pusmečio planais.

Labai svarbu nuolat *atnaujinti ugdymosi aplinką ir priemones*, kad būtų sudarytos sąlygos mokyklos bendruomenei naudotis ir domėtis naujomis medijomis, jų poveikiu, pagal galimybes skiriama lėšų metodinei literatūrai ir kvalifikacijos tobulinimui, reikalingiems medijų ištekliams bibliotekai (pvz., filmams, garso įrašams), ir atnaujinti kompiuterinę įrangą (siekiant sudaryti mokiniams galimybes tiek peržiūrėti, tiek patiems kurti medijų turinį, taip pritaikyti įgytas žinias).

Sudarius sąlygas, įvairiapusės medijų ir informacinio raštingumo ugdomosios veiklos ir integruotos pamokos gali būti stebimos siekiant *įsivertinti* vykdomas veiklas, jas *tobulinti*. Administracijai reikalingi tam tikri vertinimo instrumentai norint atlikti

tyrimą apie MIR ugdymo procesą ir mokinių MIR kompetencijų augimą, kuriuos gali sukurti pati komanda arba pasinaudoti Ugdymo plėtotės centro atlikto MIR projekto įgyvendinimo veiksmingumo tyrimo metodika (tyrimo ataskaita pateikiama „Ugdymo sode“ <https://duomenys.ugdome.lt/mir>).

✓ *Strategija planuojant MIR kompetencijos plėtotę neformaliajame ugdyme.*

Mokykloje skatintini įvairūs su medijomis – žiniasklaida, reklama, kinu, socialinėmis medijomis – susiję būreliai, renginiai, akcijos, projektai, konkursai (pvz., Kino studija ar Žurnalistų ratelis).

Taip pat tam galima naudoti dalį klasės valandėlių laiko.

Mokykla taip pat gali skirti tam tikrą laikotarpį arba vieną iš kultūrinės-pažintinės veiklos dienų medijų ir informaciniam raštingumui: pavyzdžiui, minėti Pasaulinę spaudos laisvės dieną, suplanuoti visas mokyklos veiklas apimančias Saugesnio interneto savaitės veiklas, suplanuoti „Žurnalistikos“ mėnesį.

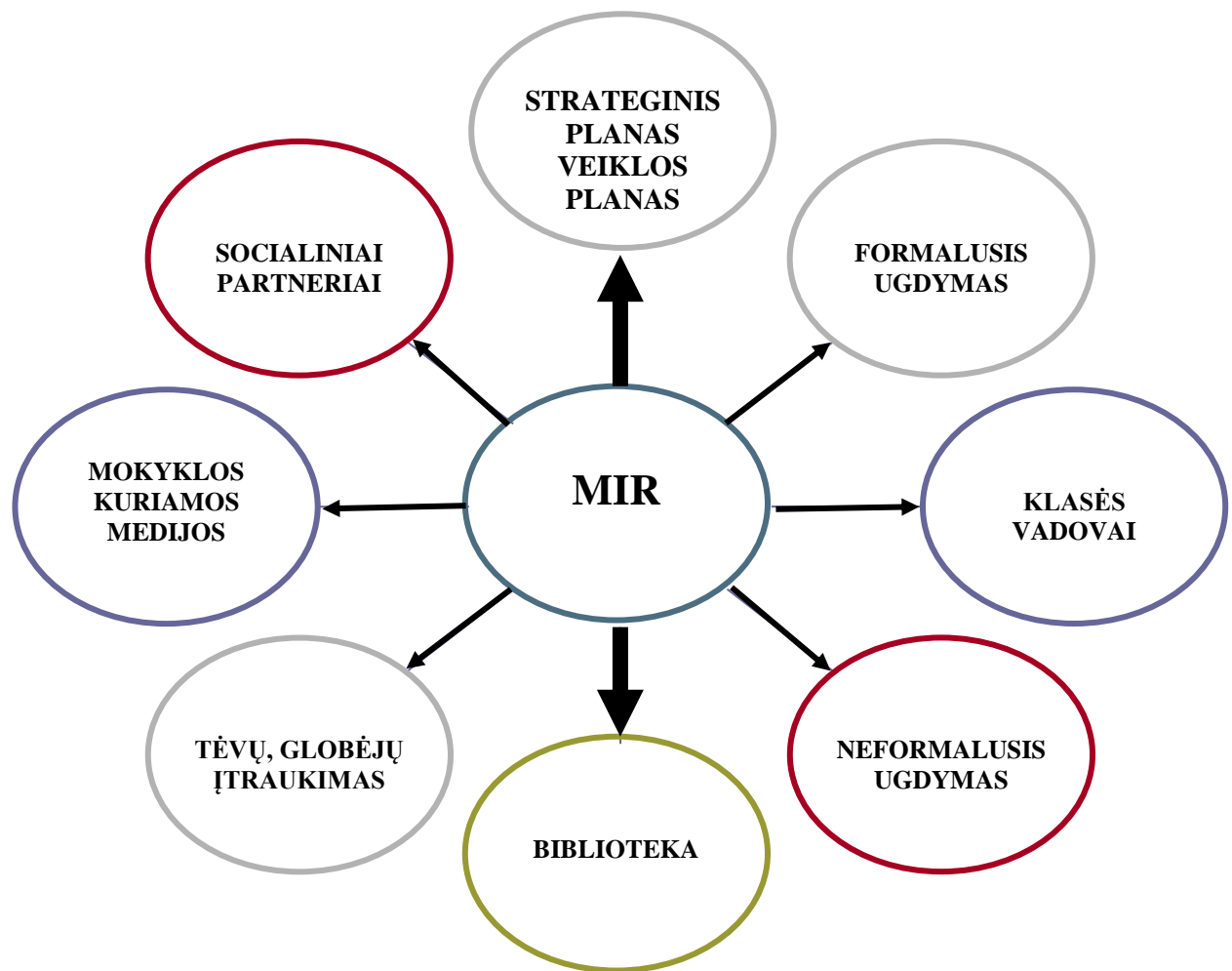
Šių veiklų vykdymui yra tikslinga pasitelkti socialinius partnerius, pvz., Lietuvos žurnalistų sąjungos skyrių, vietinę žiniasklaidą, „Vaikų linijos“ ar kitų šioje srityje veikiančių nevyriausybinų organizacijų atstovus ir kt., organizuoti atviras jų paskaitas. *Bendruomenės švietimas, tėvų ir globėjų įtraukimas.* Jei kyla poreikis, tikslinga organizuoti visos mokyklos mokytojų MIR kompetencijų tobulinimą(-si).

Svarbi galimybė mokytojams tobulinti kvalifikaciją – 2015 m. akredituota pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programa „Nacionalinio saugumo ir pilietiškumo nuostatų stiprinimas ugdyme“, kurios vienas iš pasirenkamųjų modulių yra „Medijos ir nacionalinis saugumas: iššūkiai ir galimybės“. Šis modulis yra skirtas formaliojo ir neformaliojo ugdymo mokytojams, ugdymo įstaigų vadovams. Siekiama, kad jo dalyviai įgytų kompetencijų medijų ir nacionalinio saugumo ugdymo srityse: pagilintų žinias ir supratimą apie medijas, plėtotų gebėjimus pamokose analizuoti įvairią viešojoje erdvėje pateikiama informaciją, stiprintų patriotines ir kritines nuostatas, susijusias su Lietuvos nacionaliniu saugumu.

Rekomenduojama, kad projekte „Medijų ir informacinio raštingumo ugdymas“ dalyvavusi mokyklos komanda kartu su administracijos atstovu pristatytų savo patirtį kolektyvui bei metodinę medžiagą iš *Ugdymo sodo*: <https://duomenys.ugdome.lt/MIR>. Apibendrinti pirminiai projekto dalyvių išbandytų pamokų ir veiklų rezultatai naudingi numatant aktualias MIR temas ir organizuojant metodines dienas mokytojams, kvalifikacijos tobulinimą. Siūloma pakviesti ir kompetentingų lektorių: žurnalistų,

nevyriausybinių organizacijų, viešųjų ryšių ar kino specialistų. Taip pat administracija bei klasių auklėtojai gali planuoti tėvų, globėjų (rūpintojų) švietimą apie medijų ir informacinio raštingumo svarbą bei įtraukti juos į neformalaus ugdymo renginius.

1 pav. Medijų ir informacinio raštingumo integravimo modelis

2 pav. Medijų ir informacinio raštingumo įgyvendinimo modelis

M O K Y K L A	FORMALUSIS UGDYMAS	Pamokos	N A C I O N A L I N I S L Y G M U O	PROJEKTINĖS VEIKLOS
		Moduliai		MAINŲ PROGRAMOS
		Konsultacijos		KONFERENCIJOS, SEMINARAI, MOKYMAI
		Ugdomieji projektai		MOKYTOJO TV
		Netradicinis ugdymas		
	NEFORMALUSIS UGDYMAS	Renginiai		RESPUBLIKINIAI KONKURSAI (MIR ĮGYVENDINIMAS)
	NEFORMALUSIS UGDYMAS	Akcijos		SKATINIMO SISTEMA
		Būreliai		NUMATYTAS FINANSAVIMAS (bent 1 savaitinė valanda)
		Projektai		
		Olimpiados		
	BENDRUOMENĖS ŠVIETIMAS			
	EDUKACINIŲ ERDVIŲ KŪRIMAS			

II. BIBLIOTEKININKO VEIKLA INFORMACIJOS CENTRE

✓ Vietos bendruomenės supažindinimas su bibliotekos funkcija ir medijų edukacija.

Kiekvienam bibliotekininkui tikslinga išsikelti ir apmąstyti šiuos klausimus: Ką reiškia „Mokyklos biblioteka kaip funkcija“? Kaip sukurti bibliotekos programą, orientuojantis į medijų ir informacijos raštingumą, paremtą mokyklos ugdymo programa? Kaip biblioteka gali prisidėti siekiant mokyklos edukacinių tikslų?

Siūloma organizuoti susitikimus su miesto ar rajono kitų mokyklų bibliotekininkais, aptarti šiuos klausimus ir padiskutuoti. Galima informuoti savo kolegas bibliotekininkus apie *Ugdymo sode* pateiktą naudingą informaciją, rekomendacijas, skirtas mokyklų ir savivaldybės viešųjų bibliotekų darbuotojams: <http://duomenys.ugdome.lt/?/mm/dry/med=2/211>. Čia rekomenduojama peržiūrėti šiuos vaizdo įrašus ir juos aptarti: *Sofijos Malmberg* pranešimą „Mokyklos biblioteka kaip funkcija, o ne kaip fizinė erdvė – kaip integruoti medijų ir informacinį raštingumą į mokymosi procesą“; *dr. Vinco Grigo* vaizdo pranešimą „Bibliotekininkas edukatorius - ateities perspektyvos ar esamybė?“, 2015 m. spalio 15 d. per „Mokytojo TV“ įvykusios

vaizdo transliacijos „Informacinio raštingumo ugdymas: jo svarba, principai, gerosios praktikos pavyzdžiai“ įrašą ir kitus. Savo mokyklos bendruomenei taip pat rekomenduojama padaryti pranešimą, kaip biblioteka gali prisidėti siekiant medijų ir informacijos raštingumo ugdymo tikslų.

✓ *Dalyvavimas pamokose ir klasės valandėlėse.* Svarbu, kad bibliotekininkas bendradarbiautų su įvairių dalykų mokytojais ir klasių vadovais inicijuodamas, planuodamas ir veddamas drauge integruotas pamokas ir klasių valandėlės MIR temomis. Mokslo metų pradžioje vyksta svarbūs pasitarimai, kuriuose bibliotekininkas galėtų dalyvauti su MIR komanda arba dalykų metodine grupe, sutarti su administracija, kad turėtų galimybę susitikti su įvairių klasių mokiniais. Derinant integruotus ugdomosios veiklos planus konkrečioms klasėms, siūloma bibliotekininkui ir mokytojams suplanuoti integruotų pamokų ir klasės valandėlių laiką, vietą bibliotekoje ar skaitykloje bei pasirinkti bendras aktualias temas ir mokymo veiklas iš pateiktos metodinės medžiagos: <http://duomenys.ugdome.lt/?/mm/dry/med=2/213>. Ši teorinė, vaizdinė medžiaga naudinga supažindinti mokinius su įvairiomis medijomis, informacijos šaltiniais spaudoje ir internete, įskaitant ir socialinius tinklus, atkreipti dėmesį į medijų naudą ir grėsmes, įvairių informacijos šaltinių patikimumą, pateikti rekomendacijas, kaip tikslingai pasirinkti ir naudoti juos. Skiriant pasirinktos klasės mokiniams praktines užduotis siūloma sudaryti mažas grupes, skatinti įsivaizduoti tikroviškas situacijas atliekant žurnalisto, bibliotekininko, viešųjų ryšių specialisto ar reklamos kūrėjo vaidmenis ir skatinti gebėjimą kritiškai vertinti informaciją. Bibliotekininkai kartu su mokytojais galėtų padėti mokiniams išmokyti rašant straipsnius bei rašinius naudotis legaliais šaltiniais, nepažeisti autorių teisių, taisyklingai cituoti ir pateikti bibliografines nuorodas iš interneto, kaip apipavidalinti informaciją rašto darbuose.

✓ *Informacija bibliotekų lankytojams naudojantis internetu, parodos, naujienlaiškis.* Mokiniais labai aktuali prieiga prie interneto ir socialinių tinklų, kuriems svarbu paaiškinti saugaus, „draugiško interneto“ taisyklės, grėsmės socialiniuose tinkluose tenkinant jų pažintinius, mokymosi, komunikavimo, o dažnai ir pramoginius poreikius. Stebėdami mokinių elgesį bibliotekoje, jie teikia būtiną pagalbą renkant informaciją užsiėmimams, ją atrenkant, sisteminant, pateikiant užklausą.

Šias trumpas taisykles nuolat galima priminti konsultuojant ir pakabinti plakatą, kuriame jos parašytos viešai matomoje vietoje bibliotekoje bei skelbti mokyklos internetinėje svetainėje.

DRAUGIŠKO INTERNETO TAISYKLĖS

1. Pagarba kitų žodžiams, nuomonėms, įsitikinimams.
2. Autorinių teisių saugojimas.
3. Saugojimas asmeninių duomenų, vertybių, privatumo.
4. Informacijos tinkama atranka ir vertinimas.
5. Elektroninėms patyčioms – NE!
6. Mandagus bendravimas elektroniniu paštu.

Bibliotekos informacija, naujos knygos ir veikla viešinama mokyklos internetinėje svetainėje bei per socialines medijas. Galima skelbti vertingos mokymuisi ir saugios informacijos šaltinių adresus, pristatyti bibliotekoje ir virtualioje erdvėje knygų ir žurnalų su įdomiomis viršelių nuotraukomis, mokinius skatinančiomis skaityti anotacijomis. Siūloma demonstruoti ne vien tik knygų, o mokinių kūrybinių darbų – piešinių, straipsnių, recenzijų, filmų ar knygų pristatymų – parodas.

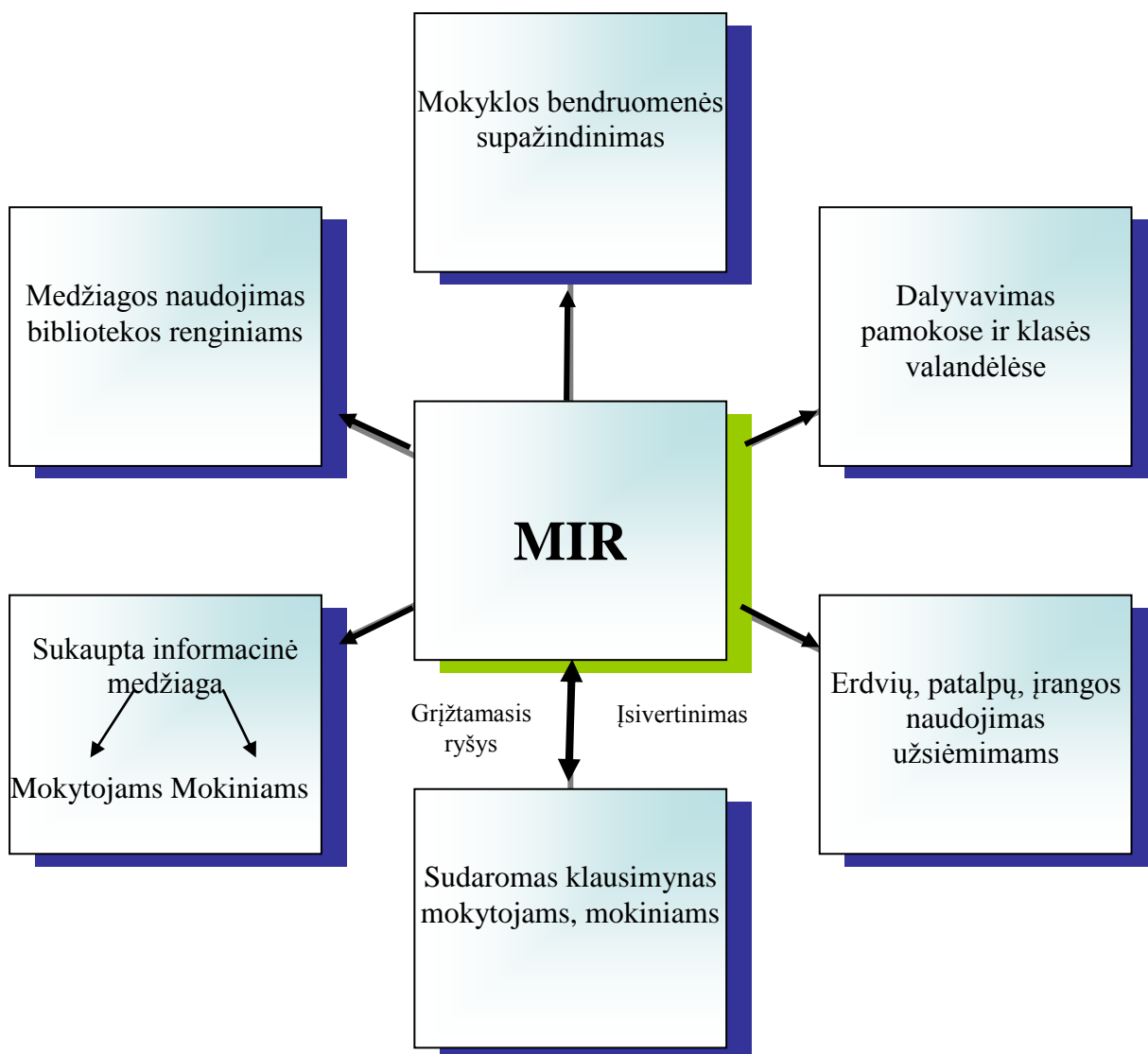
Bibliotekininkas taip pat gali inicijuoti periodinį mokyklos *naujienlaiškio* leidimą, skatinti mokinius publikuoti naujienas, viešus pranešimus, poleminius straipsnius apie mokyklos kultūrą (pvz., „Fiziškai aktyvi pertrauka“ ir kt.) arba Lietuvos aktualijas (pvz., AKTUALIJOS! O ką Tu manai? <http://duomenys.ugdome.lt/?/veikla/aktualijos/med=15/240>) elektroniniu formatu. Šį naujienlaiškį siūloma skelbti mokyklos internetinėje svetainėje bei socialiniame tinkle, platinti per elektroninį dienyną tėvams, globėjams, rūpintojams.

✓ *Aktyvus įsitraukimas į mokyklos projektus, neformalias veiklas ir renginius.* Kai kurių mokyklų geroji praktika rodo, kad bibliotekininkai sistemingai dirba su mokiniais kaip neformalūs ugdytojai vedami „Nuomonių klubą“, „Kino mėgėjų studiją“, „Jaunųjų žurnalistų ratelį“ ir kitus būrelius. Jie gali tyrinėti bendruomenės medijų ir informacinio raštingumo, kultūrinius poreikius, dalyvauti įvairiuose mokyklos bendruomenės renginiuose, savaitės bei ilgalaikiuose projektuose, pavyzdžiui, „Kuriname Respubliką“, „Draugiškas internetas“, „Savaitė be patyčių“, akcijoje „Padėkime Ukrainai!“, „Tolerancijos savaitė“, „Nacionalinė karjeros savaitė“, „Atviri debatai“, esė konkurse

„Išradimas, pakeitęs pasaulį“, „Kaip sklinda žodis“, „Istorinės epochos dokumentiniai atradimai“, „Rašytojų portretai“ ir kituose.

Šie pavyzdžiai rodo, kad medijų ir informacijos raštingumo temos ir metodinėje medžiagoje rekomenduojamos veiklos gali jungtis su kitų mokyklos projektų temomis (<http://duomenys.ugdome.lt/?/mm/dry/med=2/213>). Bibliotekininkas galėtų viešinti tokius projektinės veiklos pavyzdžius, kurie susiję su medijų ir informacinis raštingumo integravimu į neformalaus mokymosi aplinką, skatinti mokytojus dalintis gerąja patirtimi Ugdymo sode arba kitur (pvz., socialiniame tinkle).

3 pav. Bibliotekininko medijų ir informacijos sklaida ir aktyvus įsitraukimas į mokyklos bendruomenės veiklas

III. MOKYTOJŲ PASIRENGIMAS UGDYTI MEDIJŲ IR INFORMACIJOS RAŠTINGUMĄ

Ugdytojams visų pirma patiems būtinos kompetencijos – nuostatos, gebėjimai ir žinios, įgalinančios piliečius efektyviai naudotis medijomis ir kitais informacijos šaltiniais, nepriklausomai nuo naudojamų technologijų. Pagal UNESCO gaires „Pasaulinė medijų ir informacijos raštingumo vertinimo sistema: šalies pasirengimas ir kompetencijos“ aukščiau minėto projekto dalyviai kolegoms pateikė šias rekomendacijas, kaip tobulinti medijų ir informacijos raštingumo kompetencijas.

✓ *Atpažinti poreikį, ieškoti, pasiekti ir pasiimti.* Turėti noro ir tikėti tuo, ką darai. Susipažinti su informacija apie medijų ir informacijos raštingumą (Ugdymo sode duomenys.ugdome.lt/MIR; Bernardinai.lt). Ieškoti bendraminčių savo mokykloje, suburti stiprią komandą ir dalytis su kolegomis patirtimi. Ruošiantis pamokoms, rengiant turinį laikytis MIR metodinių rekomendacijų – pačiam rodyti medijų raštingumo ugdymo pavyzdį.

✓ *Suprasti, vertinti ir analizuoti.* Pagrįsti, kodėl svarbus iškeltas medijų ir informacijos raštingumo ugdymo tikslas ir uždaviniai. Sudaryti integruotą MIR ir dalyko ilgalaikį planą atrinktoms tikslinėms grupėms – klasėms. MIR temų nagrinėjimo ir mokymo trukmę pritaikyti pagal mokinių pasiruošimo lygį, temos aktualumą jiems ir mokomojo dalyko ypatumus. Vykdyti planą: vesti atviras, integruotas pamokas MIR temomis, bendradarbiauti su kitų dalykų mokytojais. Tėvų susirinkimų metu klasių vadovai gali supažindinti tėvus, globėjus su MIR veiklomis. Analizuoti mokymo patirtį, kaip sekėsi vykdyti tarpdalykinę integraciją, praktiškai išbandyti MIR metodinę medžiagą pamokose.

✓ *Kurti, naudoti ir stebėti.* Būti kūrybingam, išradingam pritaikant MIR turinį savo dalyko mokymui – tai ne tik naudotis kitų sukurta metodine medžiaga, bet kurti ir dalintis savo idėjomis. Teisėtai taikyti informacines ir komunikacines technologijas rengiant pamokų turinį – pačiam rodyti savo pavyzdžiu, ko tikimės iš mokinių. Paruoštos metodinės medžiagos sklaidą vykdyti mokyklos interneto svetainėje, mokyklos Facebook grupėje, blog'e, paruošti kaip lankstinukus, standus ir kt. Mokytojai skatinami aptarti ir platinti įvairias naujienas kartu su mokiniais per debatų klubą, radijo tašką, mokyklos laikraštį, klasės valandėles, pamokas-projektus, po išvykų. Atlikti pravestų veiklų, pamokų refleksiją ir įvertinti jų kokybę, temos aktualumą ir poveikį mokiniams. Nuolatos atsinaujinti, koreguoti planus. Rajono mokytojų metodinėse

grupėse pristatyti MIR ugdymo patirtį, kurti tarpmokyklinius projektus. Rašyti tarptautinius projektus (pvz., Erasmus) ir žvelgti pro „langą“ į Europą.

IV. MIR SU DALYKU INTEGRUOTAS MODULIS

Rekomenduojama bent 15 proc. pilietiškumo pagrindų mokymo valandų skirti MIR temoms arba kitoms aktualijoms mokytojo nuožiūra. Jeigu MIR įgyvendinamas kaip pasirenkamasis dalykas / modulis, svarbu integruoti istorijos šaltinių tyrinėjimo ir kritinio mąstymo ugdymo metodiką. Mokiniam ruošiant projektus bei pranešimus siūloma vertinti kaupiamuoju balu ir būtinai įvertinti gebėjimą tinkamai pasirinkti informaciją, ją argumentuoti.

4 pav. Integruotas modulis „Žiniasklaida ir nacionalinis saugumas“ 10 klasėms

MIR

Vilniaus Pilaitės gimnazija dalyvauja respublikiniame „Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo“ projekte, kurį vykdo Ugdymo plėtotės centras, Švietimo ir mokslo ministerija ir Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje.

Projekto tikslas – sukurti sistemines prielaidas medijų ir informacinio raštingumo ugdymui, remiantis geriausiais Šiaurės šalių pavyzdžiais integruojant MIR į bendrąjį ir neformalųjį ugdymą.

Gimnazija laimėjo atranką (iš respublikos viso atrinkta 60 mokyklų komandų) ir planuoja įgyvendinti tokias veiklas:

1. *suderinti lietuvių kalbos, pilietiškumo pagrindų, informacinių technologijų ir dailės programų turinį* bendrai MIR veiklai nuo 2015 metų rugsėjo mėnesio iki lapkričio pabaigos;
2. *integruoti skirtingų dalykų formaliojo ugdymo programas ir neformalią mokinių veiklą* (lietuvių k., pilietiškumo pagrindų, informacinių technologijų, dailės ir mokinių savivaldos – Mokinių Parlamento, žurnalistikos būrelio ir kt.).

Numatoma integruoto modulio trukmė 2–3 mėnesiai.

Pilietiškumo pagrindų pamokose mokiniai mokosi skyrius „Visuomenė ir žiniasklaida“ ir „Nacionalinis saugumas“, iš jų turinio pasirenka vieną iš šešiolikos temų.

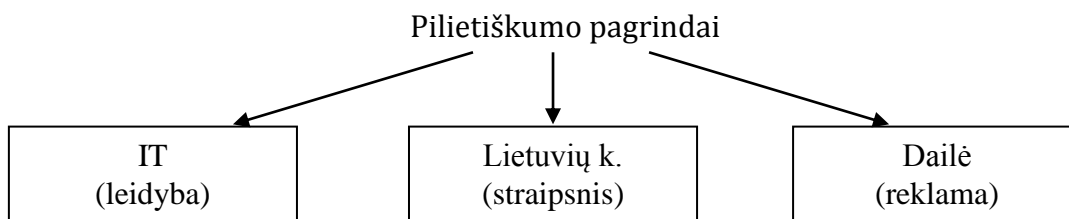

Ruošdamiesi individualiai konsultuojasi su mokytojais ir kuria produktą pagal temos turinį.

Dailės pamokose mokiniai kuria reklamą, logotipą ar kitą vaizdinį pagal pasirinktą temą. Sukuria temos vaizdinio idėją pirmajam lankstinuko puslapiui, paruošia juodraštinį logotipą arba reklaminį vaizdą per dailės pamokas.

Lietuvių kalbos pamokos pradedamos nuo mokymosi rašyti straipsnį, mokytojos konsultuoja mokinius. Remdamiesi straipsnio rašymo taisyklėmis, paskutiniam lankstinuko puslapiui parašo straipsnelį pasirinktąja tema.

Per *informacinių technologijų* pamokas mokomasi elektroninės leidybos, ruošiamas individualus darbo pristatymas lapkričio mėnesio pirmąją savaitę. Mokiniai išleidžia lankstinuką, kurio viršelyje spausdintas temos pavadinimas, logotipas, reklama ar kita vaizdinė medžiaga, atskleistas individualios temos turinys, o paskutiniame puslapyje parašytas straipsnis.

I Visuomenė ir žiniasklaida

1. Informacinė visuomenė ir elektroninė valdžia

(visuomenės ir bendruomenės apibrėžimas, informacinės ir komunikacinės technologijos, informacinė visuomenė, elektroninė valdžia, žinių ekonomika, ES Lisabonos strategija)

2. Žiniasklaidos įvairovė

(spauda, radijas, radijas, televizija, internetas, naujoji ir tradicinė žiniasklaida)

3. Žodžio-spaudos laisvė ir cenzūra

(dokumentai užtikrinantys žodžio ir spaudos laisvę, jų turinys, institucijos ginančios žodžio ir spaudos laisvę, žodžio ir spaudos laisvės įgyvendinimo istorija, piliečių vaidmuo užtikrinant žodžio ir spaudos laisvę, cenzūrą draudžiantys ir leidžiantys įstatymai, cenzūros priežastys ir pasekmės)

4. Žiniasklaida kaip ketvirtoji valdžia

(keturių valdžių apibendrinimas, žiniasklaida - neformali ketvirtoji valdžia, žiniasklaidos vaidmuo valdžios institutų kontrolėje, valdžių padalijimo kontrolė ir

užtikrinimas, vaidmuo formuojant visuomenės nuomonę, valstybės nacionalinio saugumo ir suvereniteto užtikrinimas)

5. Žurnalistika

(įstatymai, žurnalisto apibrėžimas, žurnalistikos paskirtis, principai ir funkcijos, etika, žurnalistinio straipsnio ypatumai, žurnalistikos kryptys, žurnalistikos institucijos- etikos komisija, inspektorius taryba)

II Nacionalinis saugumas

6. Institutai užtikrinantys nacionalinį saugumą

(VSD, STT, KAM, VRM, valdžios institutai, Valstybės gynimo taryba, pilietinė visuomenė)

7. Demokratijos principų pažeidžiamumas

(lygiateisiškumas ir įstatymų laikymasis, valdžių padalijimo ir savikontrolės reikšmė, daugumos valdžia ir mažumų teisės, žmogaus ir piliečių teisių laikymasis)

8. Netolygi socialinė, ekonominė raida ir skurdas

(Valstybės mokesčių sistema, vidutinis ir minimalus atlyginimas, pensijos ir kt. išmokos, BVP paskirstymas, darbo kultūra. Skirtingų visuomenės grupių padėtis rinkoje ir visuomenėje. Skurdo lygis ir priežastys)

9. Emigracija ir imigracija, šalies populiacijos pokyčiai.

(Ekonominės, politinės, kultūrinės emigracijos priežastys ir pasekmės, valstybės populiacijos svyravimai- gimstamumas, visuomenės „senėjimas“, etninės ir pilietinės visuomenės pokyčiai, įtaka kultūrai ir politiniam gyvenimui)

10. Ekonominė priklausomybė

(Eksporto ir importo skirtumai, rinkų įvairovės trūkumas, ūkio šakų priklausomybė nuo kitų valstybių)

11. Politinė ir kultūrinė atskirtis-vertybių krizė

(atskirų visuomenės grupių atskirtis dėl skirtingų religinių, tautinių, ekonominių, vertybinių įsitikinimų, ekstremizmas grėsmė)

12. Gamtiniai ir technogeniniai kataklizmai

(gamtos stichijų padariniai ūkiui ir visuomenei, žmogaus sukeltos katastrofos arba jų grėsmė ūkiui ir žmonių gyvybei)

13. Terorizmas

(Kibernetinės grėsmės, teroro išpuoliai)

14. Kitų valstybių priešiška veikla

(špionažas, karinė grėsmė, propaganda ir informacinis karas, kultūrinis dominavimas ir istorijos klastojimas)

15. Nestabilumas regione ir pasaulyje

(Tarptautinės teisės pažeidimai, konfliktų plėtra ir ekonominių, kultūrinių santykių griovimas, įprastinės ir branduolinės ginkluotės kontrolė, pabėgėlių problema, grėsmė valstybių suverenitetui)

16. Nusikalstamumas

(korupcija, prekyba narkotikais ir žmonėmis, reketas ir chuliganizmas, kontrabanda)

Bibliotekoje ir IT kabinete kuriamas *informacinis centras*.

Organizuojamos atviros įskaitinės *baigiamosios pamokos*. Mokinių rezultatai įvertinami per konferenciją, kurioje jie pristato savo pranešimus ir lankstinukų darbų parodą.

Kitos veiklos, kurios gali būti susietos su medijų ir informacijos raštingumo ugdymu

- Nuo lapkričio mėnesio iki birželio pirmos savaitės Pilaitės gimnazijoje vykdomas tradicinis informacinių technologijų integruotas projektinis darbas „Svetainės kūrimas“. Dalyvauja įvairių dalykų mokytojai ir mokiniai.

- Vaiko gerovės komisijos, dorinio ugdymo, dailės, pilietiškumo pagrindų mokytojų ir Pilaitės gimnazijos Mokinių parlamento bendra veikla – organizuojama „Savaitė prieš žalingus įpročius“ (lapkričio mėn.), „Savaitė be patyčių“ (kovo mėn.) kuriant antireklamą; „Mobilusis kinas“- filmuotus vaizdo klipus.

- Pilietiškumo pagrindų mokytojo ir Mokinių Parlamento akcija „Antipropagandos diena“. Veiklos vykdomos pamokų ir vienos iš ilgųjų petraukų metu: kviečiami Lietuvos kariuomenės atstovas ir Seimo narys susitikti su mokiniiais (klasės bus derinamos), paskaityti paskaitą, vyksta II-ą gimnazijos klasių mokinių elektroninės leidybos – lankstinukų – paroda.

Gimnazijos MIR projekto komanda: R. Pačkauskienė, P. Bakanas, B. Norkuvienė, I. Masonaitė–Katilienė, A. Niūniavienė.

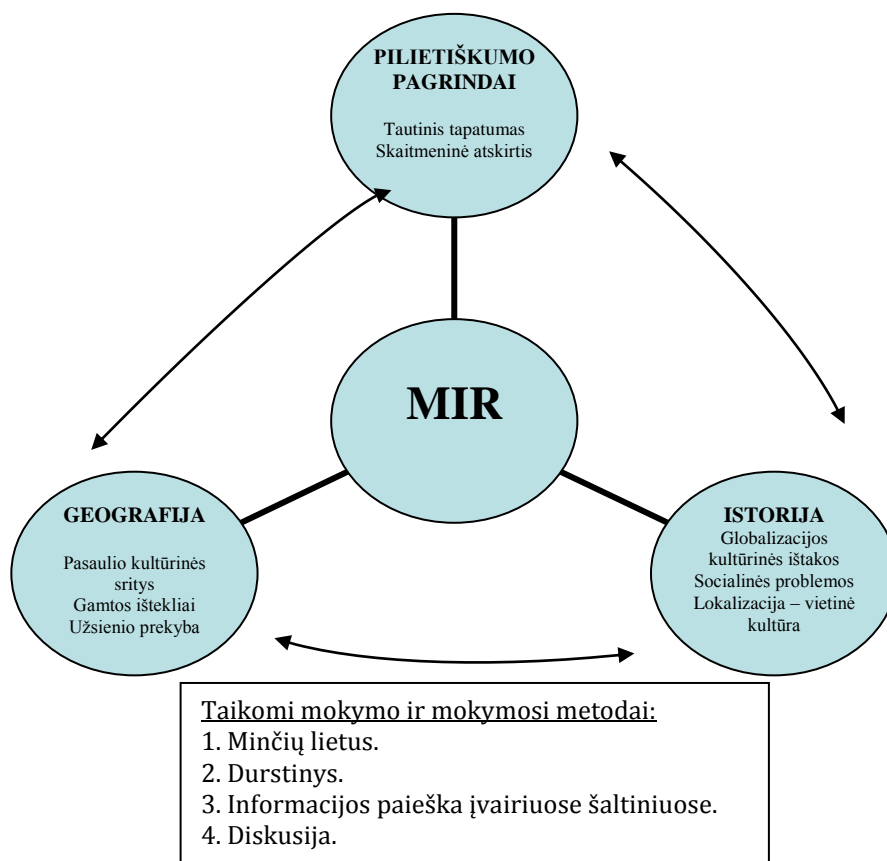
V. TARPDALYKINĖ MIR TEMŲ IR GEBĖJIMŲ INTEGRACIJA

5 pav. Tarpdalykinė tema – Reklamos paskirtis ir įtaka visuomenėje

Šie įgyvendinimo aspektai padeda mokiniams susidaryti visuminį požiūrį:

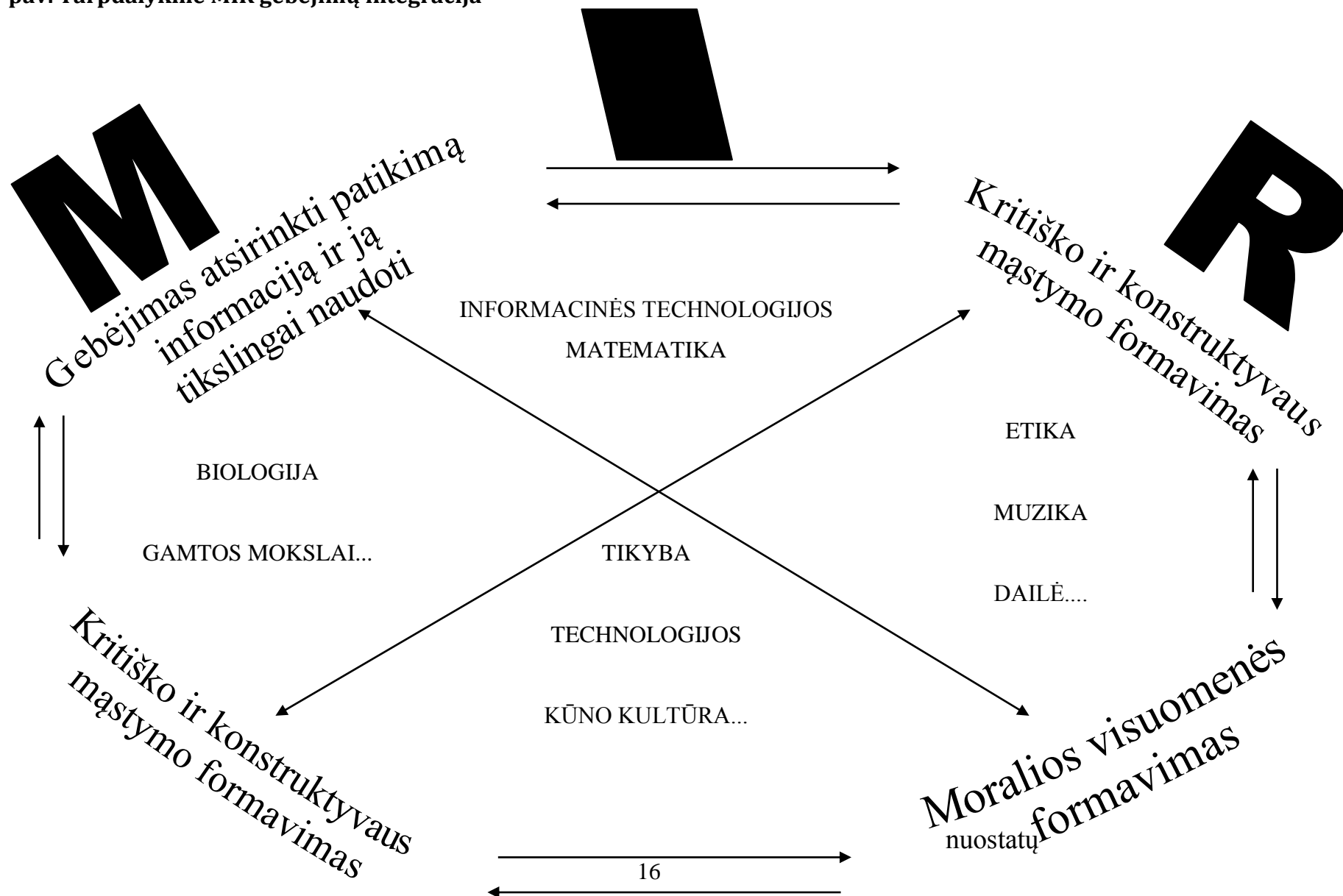
- ✓ etikos pamokos – etiškas reklamos turinys;
- ✓ lietuvių kalbos pamokos – informatyvus teksto kūrimas, perskaitytos knygos reklama, pasirengimas rašiniui, viešojo kalbėjimo įskaitai;
- ✓ užsienio kalbų pamokos – reklamos žodyno supratimas ir plėtimas;
- ✓ pilietiškumo pagrindų pamokos – politinis ir socialinis reklamos poveikis;
- ✓ informacinių technologijų pamokos – teksto rašymo ir vaizdo įterpimo ypatumai;
- ✓ dailės pamokos – estetiškas vizualinis reklamos apipavidalinimas;
- ✓ matematikos pamokos – praktiniai skaičiavimai, kiek sumoka už reklamą gamintojas, užsakovas ir pirkėjas, kiek laiko užima reklama mūsų gyvenime;
- ✓ ekonomikos pamokos – reklamos kūrimo sąnaudos ir vartotojiškos nuostatos;
- ✓ klasių valandėlės – teigiamas ir neigiamas reklamos poveikis sprendžiant tabako, alkoholio vartojimo ir kitas sveikatos, socialines problemas.

6 pav. Tarpdalykinė tema – Medijos ir globalizacija

7 pav. Tarpdalykinė MIR gebėjimų integracija

VI. MIR SU DALYKU INTEGRUOTOS PRADINIO IR PAGRINDINIO UGDYMO PAMOKOS

Čia pateikiami mokytojų gerosios praktikos pavyzdžiai, suplanuotų ir vestų pamokų veiklos, parodant išbandytus naujus metodus, skirtus medijų ir informacijos raštingumo ugdymui. Pristatomi šių dalykų mokomųjų veiklų pavyzdžiai: lietuvių kalbos ir literatūros, pilietiškumo pagrindų, informacinių technologijų, chemijos, ekonomikos ir verslumo. Šių dalykų mokytojai – medijų ir informacijos raštingumo projekto ribose vestų seminarų ir konferencijos, kuri vyko parodoje „Mokykla 2015“ dalyviai, išbandę teorinę medžiagą ir praktinius instrumentus savo pamokose, juos savaip interpretavę ir perkūrę, dalinasi pavyzdžiais su kitais Lietuvos mokytojais.

8 pav. MIR ugdymo metodų aprašų pavyzdžiai

<p>Pavadinimas: Vaikai ir medijos: kur slypi realybė?</p> <p>Mokomasis dalykas: Pasaulio pažinimas</p> <p>Klasė: 1-4</p>
<p>Mokomoji veikla</p> <p>Mokytojas užduoda klausimą: <i>Pagalvokite, kaip mes pažįstame pasaulį naudodamiesi įvairiais prietaisais – kas yra medijos?</i> Pateikia pavyzdžių (mikrofonas ar radijas – tai tarpininkai, kurie pratęsia žmogaus balsą...). Mokiniai atsako, kaip jie supranta šį žodį ir pateikia savo pavyzdžių.</p> <p>Pristatoma laida vaikams internete apie medijų raštingumą ir demonstruojama vaizdinė medžiaga: https://www.youtube.com/watch?v=3OW-Q1rtzHs. Tai viena iš projekto „Medijos ir vaikai: pažintis su medijų raštingumu“ dešimties laidų, kurios padės pradinių klasių vaikus supažindinti su medijų ir informacinio raštingumo pagrindais, skatinti vaikų kūrybiškumą, kartu su jais kuriant medijų produktus.</p> <p>Toliau mokytoja skiria užduotį: <i>parašyti savo dienotvarkę ir paskaičiuoti, kiek laiko kiekvienas praleidžia naudodamiesi medijomis – gaudami informacijos iš knygų, žurnalų, televizijos programų, kompiuterinių žaidimų, muzikinių klipų, reklamų, išmaniųjų telefonų.</i></p> <p>Aptarus žiūrėtą laidą ir laiką, skiriamą medijoms, vaikai skatinami patys ką nors įdomaus nufilmuoti, tapti vaizdo kūrėjais (namuose, gyvenamosios vietos ar mokyklos aplinkoje).</p> <p>Veikla apibendrinama prašant kiekvieną mokinį pristatyti jų fotografuotą nuotrauką arba video filmuką: „Ką norėjo užfiksuoti, kodėl? Ko nesimato – kokia realybė liko už kadro?“</p>
<p>Praktiniai patarimai</p> <p>Parengtos filmuotos projekto „Medijos ir vaikai: pažintis su medijų raštingumu“ laidos naudingos integruojant į pamokas ir neformalųjį ugdymą: klasės valandėles, būrelius, mokyklos renginius: https://www.youtube.com/channel/UC4yuWhUQBbltwZp6ys5hErA</p> <p>Kalbant su tėvais, globėjais, rūpintojais susirinkimų metu svarbu pabrėžti, kad medijos gali ugdyti, gali būti pramogų šaltinis, tačiau jos gali padaryti ir neigiamą įtaką. Suaugusieji turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų tinkamai susipažinti su įvairiomis masinės</p>

komunikacijos priemonėmis, padėti išmokyti naudotis jomis. Kita vertus, suaugusiųjų – tėvų, mokytojų – pareiga apsaugoti vaikus nuo netinkamo medijų pranešimų turinio ir poveikio. Daugiau apie tai: <https://www.facebook.com/pazinkimemedijas/?fref=ts>.

Pavadinimas: Išmanusis telefonas ir planšetinis kompiuteris kaip mokymosi priemonės
Mokomieji dalykai: Informacinės technologijos, pasaulio pažinimas (integruota ir matematika, lietuvių kalba)
Klasės: 1-4

Mokomoji veikla

Mokymosi platforma, pritaikyta mobiliems įrenginiams, įdiegiama mokykloje, pvz., skaitmeninė mokymosi priemonė „Išmanieji robotai“: <https://ismaniejirobotai.ugdyk.lt/>. Užsiregistravę mokiniai ir mokytojai susikuria asmenines ir klasės paskyras.

Pradinių klasių mokiniai mokosi skaitmeninės mokymosi priemonės aplinkoje naudodami įvairias programėles, kurios įdiegiamos jų sukurtam Robotukui, kad šis taptų dar išmanesnis. Priemonėje nagrinėti įvairioms temoms taikomos mobilios aplikacijos ir šių tipų mokymosi objektai: *interaktyvieji filmukai, interaktyviosios pateiktys, interaktyvieji pratimai (arba žaidimai), interaktyvieji testai, interaktyvieji laboratoriniai darbai*.

Vaikai mokosi naudodami išmaniuosius telefonus ar planšetinius kompiuterius iš šių nemokamų, laisvai internete prieinamų skaitmeninių mokymosi priemonių klasėje ir individualiai namuose, gamtoje, išvykose.

Praktiniai patarimai

Svarbu ne tik klases aprūpinti planšetiniais kompiuteriais, naudotis sukurtais mokymo(-si) platformomis išmaniesiems telefonams ir planšetiniams kompiuteriams.

Klausimas, kuris kyla ne tik pedagogui, bet ir kiekvienam aplikacijų vartotojui: kaip išsirinkti iš gausios temų aplikacijų pasiūlos? Ypač iš užsienietiškų aplikacijų pasiūlos, nes kai kurios jų iš tiesų padeda lavinti, o kai kurių tikslas – įtraukti vartotoją ir uždirbti pinigų. Reikėtų apsaugoti vaikus naudojant teflonus ir kompiuterius nuo kenksmingų programų. Rekomenduojamas straipsnis mokytojams ir tėvams, pagal kokius kriterijus rinktis mokymosi programas bei vertinti jų kokybę:

<http://www.15min.lt/naujiena/svietimas/pozicija/mobiliosios-aplikacijos-lauzo-senasias-mokymosi-tradicijas-235-454341>

Pavadinimas: Etiškas informacijos pateikimas „Pasakyk, iš ko juokiesi...“

Mokomasis dalykas: Lietuvių kalba

Klasė: 7

Mokomoji veikla

Pamoka vedama naudojant skaitmeninę mokymosi priemonę, į kurią integruoti atskiri medijų ir informacijos raštingumo elementai į lietuvių kalbos pamokas: <http://lietuviau7-8.mkp.emokykla.lt/>

Lentoje parašoma sąvoka, kuri gali sukelti juoką apie ką nors skaitant (pvz., *humoras*). Mokiniai skaito žurnalistės, psichologės Aldonos Steponavičiūtės straipsnio „Pasakyk, iš ko juokiesi...“ ištrauką. Atidžiai perskaite, pateikia tipinių, įdomių pavyzdžių („Juokinga“), kas sukelia juoką, kuriuo kaip reiškiniu domisi ir mokslininkai. Taip pat pateikia netipinių sąvokos pavyzdžių („Nejuokinga“), iš ko nereikėtų juoktis kalbant, regis, apie paprastus dalykus viešai. Mokinių klausama, ką bendro turi visi lentoje parašyti pavyzdžiai „Juokinga“ ir kuo jie skiriasi nuo tų pavyzdžių, prie kurių parašyta „Nejuokinga“. Tada jie sudaro pirminį „Juoko“ sąvokos požymių sąrašą.

Atkreipiamas dėmesys, kad publicistinis straipsnis „Pasakyk, iš ko juokiesi...“ suskirstytas į dalis, kurios turi savus pavadinimus. Kiekvienas pavadinimas atskleidžia smulkesnes straipsnio temas, plėtojančias pagrindinę *juoko-humoro* temą. Svarbu išdėmėti straipsnyje pateikiamus faktus – jų prireiks atsakant į klausimą: *kada juokas yra pozityvus, o kada – ne, gali būti neetiškas?*

Mokantis tikslingai formuluoti raktinius žodžius paieškos sistemoje siūloma įvesti sąvoką *juokas* arba *humoras* skaitmeninėje mokymosi priemonėje. Pateikiama daugiau mokymosi objektų, kuriuose plėtojama juoko tema, į ją žvelgiama giliau, remiantis žymių žmonių (aktoriaus Čarlio Čaplino, rašytojų Juozo Erlicko, Vytautės Žilinskaitės, Vytauto Račicko ir kitų) kūryba. Mokydamiesi rinkti informaciją iš įvairių šaltinių ir medijų, kitą susijusį skaitmeninį objektą (veiklos: „Klausau“, „Žiūriu“), mokiniai gali panaudoti pirminiam „Juoko“ požymių sąrašui patikrinti ir papildyti.

Visa klasė peržvelgia tipinius ir netipinius juoko-humoro pavyzdžius ir sudaro galutinį svarbių požymių sąrašą: „Pozityvus juokas“ ir „Neetiškas juokas“.

Kad mokiniai pritaikytų naujas žinias, siūloma rinktis kitą veiklą: „Kuriu“ ar „Žaidžiu“. Perskaitytų tekstų mintys turėtų ypač praversti atliekant kūrybines užduotis ir skatinti atsakingai kurti, pvz., rengti interviu juoko tema ir kurti rašinį „Kodėl mes juokiamės?“

Praktiniai patarimai

Siūloma naudoti šios skaitmeninės priemonės mokymosi objektus (tekstus, filmus ir užduotis):

http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/straipsnis_pasakyk_is_ko_juokiesi/
http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/straipsnis5/
http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/naujieji_laikai_carlio_caplino_akimis/
http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/juokiamės_su_juozu_erlicku/
http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/istorija9/
http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/interviu1/
http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/offset.100.by.alphabet.order.desc.only_titles.filter-vs.filter-type.filter-word
http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/ziniu_radijo_pokalbiu_laida_apie_laime/

Pavadinimas: „**Akiniai**“ skaitant literatūros kūrinių kaip naujieną

Mokomasis dalykas: Lietuvių kalba ir literatūra

Klasė: 9

Mokomoji veikla

Mokytoja pristato naują kūrinių: Freizerio „Oskaras ir dingusių vaikų paslaptis“.

Mokiniai suskirstomi į keturias grupes ir kiekvienai grupei priskiriami vieni „akiniai“: *žurnalisto, rašytojo, istoriko, menininko*. Grupės maždaug pusę valandos skaito šio teksto ištrauką, žvelgdami pro savo „akinius“. Tuo tarpu mokytoja vaikšto po klasę, skatina mokinius dalytis mintimis ir prašo kiekvienos grupės savitai pristatyti tai, ką perskaitė. Galiausiai grupės pristato savo darbą klasei, pavyzdžiui:

žurnalistai – trumpą pranešimą spaudai apie naują literatūros knygą;

rašytojai – įsivaizduojamą šio kūrinio istorijos tęsinį;

menininkai – knygos viršelio arba filmo plakatą pagal literatūros kūrinių;

istorikai – rašytojos gyvenimo ir kūrybos biografiją arba Viduramžių metraštį.

Kai visi mokiniai perskaito ir pristato tą patį kūrinių, gali būti diskutuojama, kas yra faktai ir išmonė.

Praktiniai patarimai

„Akinų“ metodas suteikia galimybę integruoti įvairius požiūrius ir skirtingų dalykų žinias, pvz., apie tam tikrą kultūros laikotarpį.

Vyresnės klasės, pvz., dvyliktokai gali nagrinėti Salomėjos Nėries kūrybą žvelgdami pro

žiniasklaidos „akinius“ į įvairius rašytojos gyvenimo, asmenybės, kūrybos aspektus.

Pavadinimas: Renginio biudžeto planavimas

Mokomieji dalykai: Ekonomika ir verslumas, informacinės technologijos

Klasė: 9

Mokomoji veikla

Mokytojas supažindina mokinius su verslo etikos pagrindais ir paaiškina, kad verslumo bei informacijos raštingumo gebėjimai svarbūs organizuojant įvairius susitikimus bei kultūrinius renginius. Pavyzdžiui, į mokyklą atvyks mainų moksleiviai iš kitos šalies ir reikės pristatyti Lietuvą, jos kultūrą ir istoriją, savo miestą ar kaimą ir mokyklą. Mokiniai gali pasiskirstyti ir dirbti grupėmis. Jiems skiriama užduotis – *suplanuoti renginį ir jo biudžetą, parengti renginio organizavimo atmintinę*, kurioje pateikti aktualią informaciją.

✓ *Renginio tema, forma, pobūdis.* Kiekvienas renginys yra unikalus, vis dėl to esminiai renginio organizavimo principai visuomet išlieka svarbūs, o konkretus pasirengimas priklauso nuo renginio temos ir formos. Pagal formą renginiai skirstomi: poilsio vakarai; rytmečiai ir popietės; publicistiniai renginiai; meniniai–publicistiniai renginiai; šventės. Pagal pobūdį, dalyvių interesus ir vietą renginius galima skirstyti į švietėjiškus, rekreacinius – pramoginius, sporto, liaudiškus, komercinius, proginius, kalendorinius ir pan.

✓ *Renginio koncepcija ir tikslinė auditorija* - aiškiai parašyti renginio tikslą ir kam jis skirtas.

✓ *Renginio biudžetas* – racionaliai įvertinti finansinius išteklius, kuriuos būtų galima skirti renginiui. Geriau užsibrėžti mažesnius tikslus, nei sustoti pusiaukelėje dėl lėšų stygiaus. Skaičiavimus atlikti naudojant licenzijuotas programas, pvz., Excel 2013 kompiuteryje arba Excel - Office mobile apps mobiliuosiuose įrenginiuose. (Renginio išlaidas dažniausiai sudaro: ryšiai (telefonas, paštas, faksas); transportas (kelionių bilietai, kuras); apgyvendinimas; maitinimas; patalpų nuoma; patalpų apipavidalinimas (dekoracijos); šviesos ir garso įrangos nuoma (scenos, patalpų apšvietimas, renginio įgarsinimas); suvenyrai, dovanos; renginio reklaminės kampanijos vykdymas ir kvietimų gamyba; atlyginimai atlikėjams, vedėjams ir kt.)

✓ *Renginio laikas ir vieta.*

✓ *Renginio turinys ir organizacinis planas* (su kuriais labai susijęs biudžetas, pvz., kvietimų renginio dalyviams platinimas; renginio dalyvių pasitikimas, išlydėjimas; patalpos apipavidalinimas (dekoracijos, apšvietimas, stalų išdėstymas, dalyvių susodinimas ir kt.); įgarsinimo specifiška ir foninė muzika; vertimo galimybės; maitinimas renginio metu; dalyvių ir svečių registracija; atminimo dovanos ir suvenyrai, padėkos; persirengimo patalpų skaičius ir vieta; dalyvių ir svečių apgyvendinimas).

✓ *Kontaktinis asmuo.* Taip pat labai svarbu numatyti vieną pagrindinį kontaktinį asmenį (dažniausiai – pagrindinį organizatorių), kuris koordinuotų visą organizacinę grupės darbą ir galėtų atsakyti į visus su renginiu susijusius klausimus.

✓ *Rėmėjai.* Didžioji dauguma renginių nebūtų įgyvendinti be rėmėjų pagalbos, kuri gali būti nebūtinai finansinė. Norint pritraukti rėmėjų, reikia jiems ką nors pasiūlyti: orientuodamiesi į potencialių rėmėjų veiklos specifiką, kiekvienam iš jų parenkite privačius pasiūlymus dėl paramos renginiui (dažniausiai siūloma reklama renginio viešinimo medžiagoje). Kreipdamiesi į potencialų rėmėją siūloma pabandyti atrasti „kabliuką“, kuris mokinių veikloje pasirodytų įdomus ir patrauklus – taip sudominti rėmėją ir atkreipti jo dėmesį į savo veiklą.

✓ *Renginio viešinimas* ypač svarbus, kai organizuojamos plačiai visuomenei skirtos veiklos ir tikimasi sulaukti daug dalyvių. Mokiniai gali sukurti *kvietimą* – taip pat vieną iš renginio viešinimo priemonių. Svarbūs tėvų sutikimai dėl vaikų nuotraukų viešinimo, supažindinti su asmens duomenų apsaugos įstatymu, kurio nesilaikymas numato baudas. Oficialiai skelbti panaudotos informacijos šaltinius.

Praktiniai patarimai

Plačiau apie Lietuvos kultūrinių renginių organizavimą mokiniai gali rasti čia: *Renginių organizavimo atmintinė*. LR Užsienio reikalų ministerija, Užsienio lietuvių departamentas, Vilnius, 2013. Prieiga per internetą: http://urm.lt/uploads/default/documents/globali_lietuva/seminarai_renginiai/Renginiu_organizavimo_atmintine.pdf.

Mokinių darbai vertinami pagal šiuos kriterijus:

Aiškus planas – nustatytas renginio tikslas aiškiai atitinka tikslinės auditorijos poreikį, veiklos numatytos tinkamoje vietoje ir skiriant pakankami laiko pasiruošti; detalai numatyti, racionaliai įvertinti finansiniai išteklių, kuriuos galima skirti renginiui.

Rėmėjų paieška – orientuojamasi į potencialių rėmėjų, verslo įmonių veiklos specifiką, bent vienai iš jų parengtas privatus pasiūlymas dėl paramos renginiui. Pasiūlyme turėtų atsispindėti renginio koncepcija, tikslinė auditorija, planuojamas dalyvių ir svečių skaičius, specifinės paslaugos, kurias mokiniai gali pasiūlyti mainais už paramą, pvz., reklama renginio viešinimo medžiagoje.

Sukurtas kvietimas – patrauklus renginio viešinimo turinys ir forma, aiškiai nurodytas jo laikas, vieta, pavadinimas, dalyviai, rėmėjai, pastabos (ar renginys mokamas, ar ne).

Atmintinės pristatymas – įdomiai pristatyta renginio koncepcija ir forma, rekomendacijos, kaip sudaryti jo organizacinį planą, kuriame atsispindi veiklos, biudžetas, galutiniai jų įvykdymo terminai ir už vykdymą atsakingi asmenys.

Pavadinimas: „**Žodžio laisvė šiandien**“: įrodymai „už“ ir „prieš“

Mokomasis dalykas: Lietuvių kalba

Klasė: 10

Mokomoji veikla

Mokytoja paaiškina uždavinį: analizuojant nurodytus informacinius šaltinius, rinkti, sisteminti medžiagą tema „Žodžio laisvė šiandien“ bei paruošti 100–150 žodžių pranešimą ir pristatyti viešai.

Mokiniai skaito spaudą: „Lietuvos rytas“, „Verslo žinios“, „Delfi.lt“, „Bernardinai.lt“ ir ieško juose faktų, patvirtinančių „Žodžio laisvę šiandien“. Tada surašo šiuos faktus lentelėje (atitinkamai skiltyje „Įrodymai už“ arba „Įrodymai prieš“).

Baigę skaityti, mokiniai pasiskirsto poromis arba grupėmis, aptaria šaltinių ir straipsnių pasirinkimą, surinktus įrodymus ir kritiškai bando prieiti bendrą nuomonę, ar straipsniai pagrindžia „Žodžio laisvę šiandien“, ar ją paneigia.

Pagal atrinktą informaciją ir bendrą nuomonę daromos išvados ir rašomas 100–150 žodžių pranešimas.

Išklause kiekvieno mokinio arba grupės atstovo viešo kalbėjimo pradedama refleksija: minčių lietus, diskusija po pristatymo, apibendrinimas – kaip iš spaudos surinkti įrodymai jiems padėjo apginti savo požiūrį.

Taikomas kreditinis vertinimas (3 kreditai):

vienas kreditas – gebėjimas kritiškai skaityti ir atrinkti informaciją (už ir prieš);

antras kreditas – kalbos taisyklingumas;

trečias kreditas – įtaigus pristatymas remiantis įrodymais.

Praktiniai patarimai

Mokant dešimtokus galima taikyti metodą „už ir prieš“ nagrinėjant ir kitas su medijomis susietas temas: *reklama* – ruošiantis viešajai kalbai ir analizuojant funkcinį stilių; *pasakojimas ir galia* – mokant rašyti probleminį straipsnį, skatinti mokinius rašyti į spaudą.

Pavadinimas: **Stiklas ir cheminiai elementai išmaniajame telefone**

Mokomieji dalykai: Chemija, lietuvių kalba

Klasė: 10

Mokomoji veikla

Pamoka vedama naudojant gamtamokslinio raštingumo ir skaitymo gebėjimų ugdymo mokomąjį objektą: <https://sodas.ugdome.lt/mokymo-priemones/5245>.

Pradedama diskusija: *Kaip mokiniai įsivaizduoja gyvenimą be išmaniųjų telefonų ir apskritai be jokių telefonų? Kuo ypatingas ekrano išradimas?*

Apmąstoma problema: „Išmanieji telefonai tapo kasdienio vartojimo produktu, tačiau ar kas nors susimąsto, kokios medžiagos padaro telefoną tokį patogų, daugiafunkcį, atitinkantį šiandienos reikalavimus“.

Toliau mokiniai skaito trumpą mokslinio pobūdžio tekstą ir poromis aptaria dvi iliustracijas, kaip jos susijusios: vaizduojami cheminiai elementai ir šiuolaikinių telefonų integrinė mikroschema.

Naudodami kompiuterius arba savo išmaniuosius telefonus kiekvienas individualiai atsako į tris sudėtingus užduoties klausimus. Mokytojas paaiškina *sėkmės kriterijus*. Mokiniai pasitikrina, į kuriuos klausimus atsakė teisingai arba neteisingai.

Kad pritaikytų aukštesnio lygio mąstymo gebėjimus, mokiniams duodama projektinė namų užduotis išspręsti tikrovišką problemą: *su kokiomis kliūtimis gali susidurti žmonės, jei mobiliuosius telefonus visi išmes su buitinėmis šiukšlėmis?*

Jie gali atlikti tyrimą, parašyti įtikinamojo pobūdžio straipsnį ar parengti problemos sprendimo plano vaizdinį pristatymą.

Praktiniai patarimai

Mokytojas gali padėti 8–10 klasių mokiniams ugdyti aukštesnius mąstymo gebėjimus taikydamas daugiau mokomųjų objektų. MO užduotys parengtos remiantis 2015 m. OECD PISA tyrimo metmenyse pateiktais 4–6 gebėjimų lygmenų aprašais (kiekvienos užduoties lygmuo nurodytas greta jos numerio). Plačiau apie PISA galite paskaityti čia: <http://egzaminai.lt/10/>.

Gamtamokslinio raštingumo ir skaitymo gebėjimų MO – jų yra 78 – rasite Ugdymo plėtotės centro informacinėje sistemoje „Ugdymo sodas“: <http://duomenys.ugdome.lt/?/mp/amgu>.

VII. MEDIJŲ IR INFORMACIJOS RAŠTINGUMO INTEGRUOTO UGDYMO NAUDA

Išskiriami dvylika projekto dalyvių paminėtų naudingumo aspektų bei didėjantis medijų poveikis mokyklos kultūrai. Siūloma apmąstyti juos iš eilės, ar tinka jūsų klasėms. Juos išanalizavus, atsiskleidžia trejopa medijų ir informacijos raštingumo integruoto ugdymo nauda.

Darbo mokykloje produktyvumas ir veiksmingumas

- ✓ MIR išbandyta metodinė medžiaga palengvina mokytojo darbą;
- ✓ siūloma atrinkta, susisteminta informacija;
- ✓ skatinama tarpdalykinė integracija;
- ✓ turinys pritaikytas ne tik dalykininkams, bet ir klasių vadovams bei neformalaus ugdymo užsiėmimų vadovams;

Mokinių socialinis-pilietinis sąmoningumas ir bendravimas

- ✓ ugdomasi kritinį mąstymą;
- ✓ formuojamasi pilietinę poziciją;
- ✓ mokomasi atrasti savo vietą globaliame informacijos pasaulyje;
- ✓ padedama suvokti, analizuoti šiandienos problemas;
- ✓ formuojamasi internetinio bendravimo gebėjimus;

Mokytojo profesinis tobulėjimas su kolegomis

- ✓ skatinama asmeniškai domėtis medijomis ir tobulėti;
- ✓ mokomasi dirbti komandoje ir bendradarbiauti;
- ✓ kaupiama ir dalijamasi nuolat atnaujinama metodine medžiaga.